

9 клас

Узагальнення вивченого. Орфографія

Принципи правопису:

- ФОНЕТИЧНИЙ;
- МОРФОЛОГІЧНИЙ;
- ІСТОРИЧНИЙ;
- СМИСЛОВИЙ.

УКРАЇНСЬКИЙ
ПРАВОПИС

2019

ЗМІНИ ТА ПРАВИЛА

ОРФОГРАМА - правильне написання слів за відповідними правилами.

Орфограми є буквені та небуквені .

Стрембицька Л.А.

НОВИЙ ПРАВОПИС: ЯК ПРАВИЛЬНО ПИСАТИ*

«Пів» окремо

було: стало:

пів-Киева	пів Києва
півхвилини	пів хвилини

Більше фемінітивів

було: стало:

філолог	філологиня
майстер	майстриня

Правила йотування

було: стало:

проект	проект
проекти́я	проекти́я
фойе́	фое́

Варіативні закінчення

радо́сти – радосі́
гідно́сти – гідносі́

Дифтонги АУ-АВ

аудиторі́я	авдиторі́я
пау́за	павза́
лауреа́т	лавреа́т
фауна́	фавна́

Менше дефісів

було:

прес-конференція
веб-сторінка

стало:
пресконференція
вебсторінка

Вживання "Т" замість "Ф"

міф	міт
Афіни	Атени
кафе́дра	кате́дра
ефі́р	етер

Оновлені
великі літери
було:

День незалежності
України
День конституції

стало:
День Незалежності
України
День Конституції

*
Більше про зміни в українському правописі
читайте на сайті МОН: [https:// mon.gov.ua](https://mon.gov.ua)

департамент
суспільних
комунікацій

UKRINFORM

УКРАЇНСЬКИЙ ПРАВОПИС:

ВЧИМО НОВІ ПРАВИЛА З UATV

Урок 1. БЕЗ ВАРІАНТІВ

1

ПРОЄКТ, ПРОЄКЦІЯ

Та інші слова з латинським коренем -ject-, наприклад, ін'єкція, траєкторія, об'єкт

2

ПЛЕЄР, КОНВЕЄР

Звук [j] у запозичених з інших мов словах передаємо буквою й, а в складі звукосполучень [je], [ji], [ju], [ja] – буквами є, ї, ю, я

3

ДІКЕНС, ТЕКЕРЕЙ

Буквосполучення ск, що в англійській та деяких інших мовах передає звук [k], відтворюємо українською -к- без подвоєння

4

МІНІСУКНЯ, ТОПМОДЕЛЬ

Разом пишемо слова з іншомовними компонентами архі-, архи-, блиц-, гіпер-, макро-, максі-, міді-, мікро-, міні-, мульти-, нано-, полі-, супер-, топ- тощо

5

ВІЦЕПРЕМ'ЄР, ЕКСПРЕЗИДЕНТ

Пишемо разом слова з іншомовними компонентами анти-, контр-, віце-, екс-, лейб-, обер-, штабс-, унтер-

6

ПІВ ХВИЛИНИ, ПІВ ЯБЛУКА, ПІВ КИЄВА

Слова з пів- пишемо нарізно без дефіса, але півострів, півзахисник, півмісяць – разом, як цілісні поняття

7

ДОНСЬКИЙ, ТРУБЕЦЬКИЙ

Прикметникове закінчення російських прізвищ -ой передаємо через -ий; виняток – Толстой

8

СВЯЩЕННИК

Подвоюються приголосні внаслідок їхнього збігу, як і в словах письменник, годинник, осінній тощо

9

СВЯТВЕЧІР

Разом пишемо складноскорочені слова і похідні від них, наприклад, адмінресурс, Міносвіти, профспілка

10

ЖИГУЛІ

Вживаємо велику літеру у назвах товарних знаків і марок виробів, але пишемо з малої за використання як загальної назви

УКРАЇНСЬКИЙ ПРАВОПИС:

ВЧИМО НОВІ ПРАВИЛА З UATV

Урок 2. ВАРІАНТИ НАПИСАННЯ СЛІВ

1

ВЕРГІЛІЙ І ВЕРГІЛІЙ

У прізвищах та іменах людей іншомовного походження можна передавати звук [g] двома способами: шляхом адаптації до звукового ладу української мови – буквою “г” і шляхом імітації іншомовного [g] – буквою “r”

Вергілій і Вергілій, Гарсія і Гарсія, Гегель і Геґель, Георг і Георг, Гете і Гете, Грегуар і Грегуар, Гуллівер і Гуллівер

2

АУДИТОРІЯ І АВДИТОРІЯ

У словах, які походять із давньогрецької й латинської мов, буквосполучення “au” звичайно передається через “ав”

автентичний, автобіографія, автомобіль, автор, авторитет, лавра, Аврора, Мавританія, Павло

У запозиченнях із давньогрецької мови, у яких традиційно буквосполучення “au” транслітерується як “ay”, допускаються орфографічні варіанти

аудієнція і авдієнція, аудиторія і авдиторія, лауреат і лавреат, пауза і павза, фауна і фавна

3

КАФЕДРА І КАТЕДРА

Буквосполучення “th” у словах грецького походження зазвичай передаємо буквою “т”

антологія, антропологія, аптека, бібліотека, католицький, театр, теорія, ортопедія, Прометей, Таїсія

У словах, узвичаєних в українській мові з “ф”, допускається орфографічна варіантність

анафема і анатема, дифірамб і дитирамб, ефір і етер, кафедра і катедра, логарифм і логаритм, міф і міт, Агатангел і Агафангел, Афіни і Атени, Борисфен і Бористен, Марфа і Марта

4

ІРІЙ ТА ІРІЙ

На початку слова зазвичай пишемо “і”, але деякі слова мають варіанти з голосним “и”

ірій і ирій, ірод і ирод (дуже жорстока людина)

5

РАДОСТІ Й РАДОСТИ

Іменники на -ть після приголосного, а також слова кров, любов, осінь, сіль, Русь, Білорусь у родовому відмінку однини можуть набувати закінчення -и

гідности, незалежности, радости, смерти, чести, хоробрости; крови, любови, осени, соли, Руси, Білоруси

ЯК ПРАВИЛЬНО: ОСТАТОЧНА ВЕРСІЯ УКРАЇНСЬКОГО ПРАВОПИСУ

про**Є**кт, про**Є**кція

мінісукня, віцепрезидент, ексміністр, вебсайт, антивірус

пів години, пів яблука, пів Києва, **АЛЕ:** півострів, півзахисник,
півмісяць (цілісне поняття)

бізнес-план, дизель-мотор, інтернет-видання, інтернет-послуга, компакт-диск,
піар-акція, фітнес-клуб, **АЛЕ:** ненька Україна, держава Україна, трава звіробій
икати, икання, ич (частка)

директорка, авторка, верстальниця, продавчиня, майстриня

Російські прізвища: Донской → Донський, Трубецкой → Трубецький,
АЛЕ: Лев Толстой (виняток)

священник, баштанник, годинник, письменник, віконниця, туманний
адмінресурс, Міносвіти, профспілка, Святвечір

ОБИДВА ВАРІАНТИ ПРАВИЛЬНІ:

Гете і Ґете

Гулівер і Ґулівер

Аудієнція і авдієнція

лауреат і лавреат

аудиторія і авдиторія

пауза і павза

дифірамб і дитирамб

ефір і етер

кафедра і катедра

міф і міт

Афіни і Атени

Борисфен і Бористен

фауна і фавна

ірій і ирій

ірод і ирод

радість й радости

любові й любви

Білорусі й Білоруси

Нове написання

Є замість Е

Є
проект
Є
продукція

проєктор

Не пишемо Й

конвеєр
феєрверк
Соєр
Хаям
Феєрбах

конвеєр

феєрверк

Соєр

Хаям

Феєрбах

З одною К

Дікенс
(від Dickens)

Текерей
(від Thackeray)

З двома Н

священник

Пишемо разом

флешінтерв'ю

топмодель

преміумклас

мінісукня

Святвечір

експрезидент

пів години
пів яблука
пів Києва
пів на десяту

~~пів години~~
~~пів яблука~~
~~пів Києва~~
~~пів на десяту~~

віцепрем'єр

<https://www>

вебсайт

Звук [j] звичайно передаємо відповідно до вимови іншомовного слова буквою **й**, а в складі [je], [ji], [ji], [ja] буквами **є, ї, ю, я**.

«Є» замість «Е»

Було
Проект
Проекція

Стало
Проект
проекція

Не пишемо **Й**

Було
фойє
Сойєр
конвейєр

Стало
фое
Соєр
конвеєр

2. Практична частина

1. Замініть українськими синонімами іншомовні слова. З двома іншомовними словами складіть речення. Поясніть орфограми.

Ін'єкція, п'єдестал, бар'єр, фое, круїз, феєрверк, траєкторія, плеєр, саквояж, проект, лояльний, конвеєр.

2. Попрацюйте в ролі коректора. Прочитайте слова, запишіть їх, виправивши допущені помилки (де потрібно).

Феєрбах, Соєєр, фойє, проект, конвеєєр, Савойя, Хайям, Ісая, секвойя, плеяда, флайєр, Маєєр, Рамбуйє, суб'єкт, Майя.

3. Знайди зайве слово в рядку.

- А. конвейєр, плеєр, траєкторія.
- Б. проект, проекція, ін'єкція.
- В. фойє, флаєр, Маєєр.

4. Перепишіть речення. Визначте слова, що пов'язані зі змінами у новому українському правописі.

Дзвінки фейєрверки іскор зриваються над ковшами із сталлю. (Ю.Бедзик).
Десь грає він [Арсен] зараз в душному, переповненому фойє кінотеатру.
(Л.Дмитерко). Цегляну стіну мурував Карпо Чумак, а доярки з Яриною

а) з першим іншомовним компонентом, що визначає кількісний (вищий від звичайного, дуже високий або слабкий, швидкий...) вияв чого-небудь: архі-, архи-, бліц-, гіпер-, екстра-, макро-, максі-, міді-, мікро-, міні-, мульти-, нано-, полі-, преміум-, супер-, топ-, ультра-, флеш-.

Архіскладний

Архидиякон

Гіпермаркет
супермаркет

Екстраклас

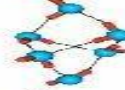
Макромолекула

Максіпальто
Топмодель

мінісукня

мікрочастина

мінідиск

мультиварка

нанокомп'ютер

флешінтерв'ю.

Увага! У назвах церковних звань, титулів та чинів вживаються префікси архи- та архі-.

б) Слова з першими регулярно вживаними іншомовними компонентами на голосний та приголосний: абро-, авіа-, авто-, агро-, аква-, алко-, арт-, астро-, аудіо-, біо-, боди-, боді-, веб-, гемо-, гео-, гідро-, екзо-, дендро-, еко-, економ-етно-, евро-, зоо-, ізо-, кібер-, мета-, метео-, моно-, мото-, нарко-, нео-, онко-,

ЖИТТЯ

НОВИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ПРАВОПИС

У ЗАПОЗИЧЕННЯХ ІЗ ДАВНЬОГРЕЦЬКОЇ МОВИ,
ЩО МАЮТЬ СТІЙКУ ТРАДИЦІЮ ПЕРЕДАВАННЯ
БУКВОСПОЛУЧЕННЯ АУ ШЛЯХОМ ТРАНСЛІТЕРАЦІЇ
ЯК АУ, ДОПУСКАЮТЬСЯ ОРФОГРАФІЧНІ ВАРІАНТИ:

АУДІЄНЦІЯ І АВДІЄНЦІЯ

АУДИТОРІЯ І АВДИТОРІЯ

ЛАУРЕАТ І ЛАВРЕАТ

ПАУЗА І ПАВЗА

ФАУНА І ФАВНА

Було Стало

півгодини

пів години

пів'яблука

пів яблука

півкнижки

пів книжки

пів-України

пів України

Але південь, півзахист,
півкуля, півострів

Якби ви **ВЧИЛИСЬ**
так, як треба,
То й **МУДРІСТЬ** би
була **СВОЯ**

Тарас Шевченко

